Bolatice | Detail mlýna

Identifikační údaje

Adresa	Bolatice Luční 18 747 23
Okres	Opava
Katalogové číslo	B 33
Katastrální území	Bolatice
GPS	49° 56' 47.5'' 18° 5' 15.8''
Mapová značka	Německý / Zaniklý objekt, památník
Poloha vůči obci	700 m JJV od zámku
Číslo kulturní památky	
Přístupnost	Zaniklý
Rok stavby	před 1880
Rok zániku	po 1940 - rozebrán

Stručný popis

Větrný mlýn(beraní, J. Vařeka ČL 53/1966, str. 173-175) těsně u obce, jv. úpatí Platki Berge. Doložen r. 1880, 1924.
Spec. mapa Opava 6-XVIII,4060, 1924.- Špička, VČZM 1932, 317; Větrné mlýny na Opavsku, ČSAV SÚ Opava I. 321.- Burian, ČE 1958, 314.
Mlýn se měl nacházet nad bývalou pískovnou, kde je dnes obecní lesík před potokem Opusta.

Historie

Historie obecně

Větrné mlýny – zaniklé technické památky na Hlučínsku
Autor práce: Bc. Adéla Zajícová, 2023, MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE
OSTRAVSKÁ UNIVERZITA, FILOZOFICKÁ FAKULTA, KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ A KULTURNÍHO DĚDICTVÍ

Větrný mlýn nad potokem Opusta
Blokešův mlýn byl mladší než ostatní dva bolatické větřáky. U jeho zrodu v 90. letech
19. století stál Jakub Blokeš, syn domkaře Josefa. Zde jsme o něco podrobněji spraveni o
poloze větrného mlýna, uvádí se svah návrší, východně od místa, kde se na dolním konci
potkávaly nynější ulice Svobody a Hlučínská. Podle Štěpána máme o něm první zprávu
ze 6. března 1894,162 kdy Katolické noviny na základě zprávy z Bolatic uvádějí, že na
cestě k Dolnímu Benešovu se nachází „parní mlýny" Niklase a Blokeše.163
Dále se uvádí, že podle dochovaných fotografií byl tento mlýn celý dřevěný a měl
hodnotu pouze 60 marek. Jakub Blokeš provozoval také pekárnu. V lednu roku 1900
s manželkou přikoupil přilehlé pole v trati Pod Náplatky, ale už 24. října stejného roku
odkupuje Marie Blokešová polovinu mlýna od manžela za 30 marek a dále provozuje
větrný mlýn sama. Důvodem bylo, že je Jakub Blokeš opilec. V prosinci 1901 byl
prohlášen za notorického alkoholika. 164 Takové „sedlácké pijanství" bylo dokonce
zanášeno do úředních dokumentů! V seznamu ze 7. ledna 1902 pro Bolatice a
Henneberky, kromě nám už známeho Jakuba Blokeše, figuruje jako notorický opilec také
Valentin Herudek, František Sněhota, Pavel a Petr Effenbergerovi, Valentin Liška, Alois
Kolarčík, Josef Hadáč, Josef Balarin a Josef Bělák, postiženy zde byly jen nejhorší
případy. 165 O tom, že takové veřejné označení za pijáka představovalo minimálně
nepříjemné stigma, svědčí usilovný boj Aloise Kolarčíka o vyškrtnutí z takového
seznamu. Naproti tomu v lednu 1910 byl „u pana Duchka" projednáván Blokešův případ.
Větrný mlynář byl však zcela v zajetí alkoholu, „co vydělal, to propil, o ženu a čtyři děti
ve věku 4–13 let se nestaral." Žena už před lety splácela velký dluh za pití u hostinského
Kramáře a nyní znovu dluží. Již před šesti byl napomínán. K celé kauze starosta Duda jen
dodává „...Blokeš svůj život nezlepšil, provoz mlýna zanedbává a o rodinu se nestará.
Jeho prohlášení za opilce je zcela opodstatněné." Prohlášení tak bylo 13. ledna 1910
162 Srovnání: DOUBEK, Jan – MLÝNEK, Karel. Větrné mlýny na Hlučínsku, s. 6–7. a BURIAN, Václav.
Větrné mlýny na Moravě a ve Slezsku, s. 10.
163 Označení parní mlýny se považuje za dobovou chybu, v kronice však je, že Niklas rok parní mlýn
provozoval viz výše.
164 ŠTĚPÁN, Václav. Bolatice od pravěku k současnosti, s. 175.
165 Tamtéž, s. 178.68
potvrzeno. Nápravy už Jakub Blokeš nedošel, už o čtyři roky později 21. března 1914 ve
věku nedožitých 53 let umírá na nemoc srdce a jater, pravděpodobně cirhóza.166
Obr. 24 Mlýn před potokem Opusta, zbourán 1935. Zdroj: Muzeum Hlučínska
Ze sčítání obyvatelstva v roce 1921 je zpráva, že č. p. 217 tj. větrný mlýn Blokešů, je
už nyní provozován jen příležitostně. Obývali ho Bedřiška Kramářová (syn August zedník
u Klimánka v Petřkovicích, bez práce) a František Kanyza, bednář v tabákové továrně v
Chuchelné, rodák z Huštěnovic.167 Ze stejné doby pochází zmínka o obytném domu č.
305, který byl postavený u větrného mlýna Blokešů pro vdovu Janu Blokešovou, jejíž syn
Josef byl dělníkem v tabákové továrně v Chuchelné a Emanuel tesařem v Opavě.168
Víme také, že dcera Jakuba Blokeše Bedřiška se v červenci 1922 provdala za
četnického strážmistra Jana Mikulu, v té době jí bylo 23 let a na svatbu jim přišel také
nám již známý Kašpar Niklas.169 Z listopadu 1923 se dozvídáme o neštěstí v pískovně,
kde byli zasypáni čtyři mladí lidé, tři vyvázli živí a čtvrtý, který zahynul ve 21 letech, byl
syn mlynářky vdovy Jany Blokešové (podle sčítacího operátu z roku 1921 měla čtyři děti
– Bedřišku, Emanuela, Jindřicha a Josefa).170
166 Tamtéž, s. 184.
167 ŠTĚPÁN, Václav. Bolatice od pravěku k současnosti. [online], s. 519.
168 Tamtéž, 521–522.
169 ŠTĚPÁN, Václav. Bolatice od pravěku k současnosti, s. 230.
170 Tamtéž, s. 233.69
V období mezi lety 1927–1928 najdeme jako provozovatelku posledního mlýna
v Bolaticích uvedenou Janu Blokešovou („Blokesch Johanna") na č. p. 217. Údaj
pochází z Adresáře politického okresu Hlučín pro potřebu průmyslových, obchodních,
živnostenských, zemědělských podniků a k informaci všech vrstev obyvatelstva
(Adreßbuch für den politischen Bezirk Hlučín für Industrie, Handel, Gewerbe und
Landwirschaft sowie zur allgemeinen Information dienem 1927–1928).171 Povětrník byl
zbořen v roce 1940.172
Obr. 25 Mlynářská rodina Blokešů, uprostřed Josef, o němž je následující text. Zdroj: ŠTĚPÁN, Václav. Bolatice od pravěku k současnosti, s. 293.
Během druhoválečného období jsme podrobněji informováni o životě syna Jakuba a
Jany Blokešových, jmenoval se Josef a narodil se 19. června 1911, víme o něm, jaké
profesi se věnoval v období první republiky, jak je uvedeno výše, a že tato tabáková
továrna na podzim 1938 padla do rukou Němcům, poté odešel až do Sedlce u Kutné Hory
rovněž do tabákové továrny, kde byl 20. června 1939 zatčen gestapem a vzat do vazby v
Opolí. Obvinění bylo vážné – vlastizrada, bližší informace o jeho proviněních nejsou
zjištěny.
Známo je, že psal dopis protektorátnímu prezidentu Emilu Háchovi a jeho sestra
Bedřiška Mikulová napsala 19. prosince 1940 dopis i Adolfu Hitlerovi, kde snad měla
žádat o milost pro svého bratra. Dochovaly se také dopisy Josefovu staršímu bratrovi
Emanuelovi žijícímu v Henneberkách při Bolaticích a víme také, že byl odveden do války.
Z těchto dopisů se můžeme dozvědět značné množství informací o běžném životě v
171 LINZMAJEROVÁ, Marta. Katalog mlynářů a pekařů v politickém okrese Hlučín k letům 1927–1928,
s. 11.
172 Tamtéž, s. 519.; Srovnání s kronikou výše.70
Bolaticích. Z vazby opolského gestapa poslal staršímu bratrovi dopis 29. prosince 1941,
kde vzpomínal na členy své rodiny, zvláště na matku Janu. Emanuelovi psal již 3.
prosince 1941, ale dopis mu zanedlouho přišel zpátky, také jeho sestře Bedřišce byl její
dopis pro bratra vrácen, poslala tedy Emanuelově manželce Dorotě cigarety a doufá, že
Dorota je Emanuelovi zašle. Ví, co znamenají pro vojáka dopisy a cigarety, protože sám
byl dva roky vojákem. Dále Josef Emanuelovi gratuluje k přírůstku v rodině, jsou to dvě
děti, které nezná, píše, ať je Dorota zdráva a on sám ať se vrátí zdravý. Stále se modlí za
něho, za matku a ostatní příbuzné, především ale za svou nevěstu Annu. Pokud nebude
zima tak krutá (v tom se ale mýlil), pak snad vše půjde lépe. Matka mu psala, že Pavel
Theuer (Hulán) je tak těžce nemocný tuberkulózou, že se asi nedožije Vánoc. Bůh mu
buď milostiv, nikdo nezná svou hodinku smrti. Bedřišce poslal Emanuelovo číslo polní
pošty, aby mu mohla rovněž psát, ať ale on sám to číslo píše čitelněji, nemohl totiž
rozluštit, jestli je to 9225 nebo 7225. Může též sestře psát, proto zasílá její adresu:
Bedřiška Mikulová, Němčice na Hané, okr. Přerov, Morava. Jistě ji tím potěší. K tomu,
že Pavel a Liška jsou stále ještě doma, může říci pouze tolik, že jsou lidé, kteří mají více
štěstí než rozumu. Nechť Emanuel dostane tento dopis v lepším zdravotním stavu. Přeje
mu vše nejlepší k narozeninám (narozen 25. prosince 1905) a šťastný nový rok. Bude-li
mít dovolenou, nechť ho navštíví a vezme s sebou matku, pokud nebude příliš zima.
Nechť ho ochraňuje Bůh.
Další dopis Emanuelovi je z 30. ledna 1942. Rekapituluje v něm vzájemné dopisování.
Psal mu 3. prosince 1941, ale i tento list mu přišel zpátky. Bratrův dopis ze 7. prosince
1941 dostal o Vánocích, odpověděl na něj 29. prosince 1941, ale neví, zda to bratr dostal,
protože napsal špatně číslo polní pošty. Stále na něj myslí a doufá, že Bůh ho ochraňuje
ve zdraví. Nechť nezapomene poslat pozdrav matce k jejím 75. narozeninám, které má
14. února. Podle matčiny zprávy by adresát mohl brzy přijít na dovolenou. Nechť ho tedy
navštíví. Malá Anička byla nemocná, ale už je to zase dobré. Pavel Theuer (Hulán) zemřel
ještě před Vánoci. Synovec Jan z Rovnin u Hlučína padl o Vánocích. Ptá se, jak je bratrovi
v té současné zimě, on sám má totiž revmatismus (?). Je to velmi obtížné a on něco
takového nepřeje ani psovi. Posílá pozdravy matce a ta zase Bedřišce a jeho nevěstě. Ta
zima musí brzy skončit, protože on už je z ní zcela ztřeštěný. Doufá, že se s bratrem a
dětmi brzy setká o dovolené. Matka je zdráva, jen ty mrazy ji také sužují. Nechť ji Bůh
dlouho uchová. V životě měla s nimi jen práci a starosti a teď na stará kolena zůstala sama.
Jemu to láme srdce, když vidí, jaký nespravedlivý osud ho potkal. Ale dobrý Bůh ji jistě
za všechno toto utrpení odmění. Nechť mu tedy adresát brzy odpoví, on na něho stále71
myslí a prosí Boha o ochranu. Srdečné pozdravy od celé rodiny, matky, Bedřišky, švagra,
Mařenky a nevěsty Anny. Nechť se brzy vrátí k rodině.
Třetí známý dopis psal Josef Blokeš 11. března 1942. Je zdráv až na revmatismus,
který mu působí velké bolesti, ale doufá, že to bude lepší. Děkuje za bratrův dopis, který
dostal včera a velmi ho potěšil. Dostal i dopis od matky, ta je zdráva, ale velmi slabá.
Vyřizuje pozdravy od ní a nevěsty Anny, která se těší na šťastné shledání s adresátem a
celou rodinou. Zda byl Pavel odveden, neví, ale Karel má umrzlou nohu, byl v Rusku jen
krátce a nyní už je zase v Německu. Denně prosí za adresátovo zdraví a ochranu v každém
počínání, aby se jednou všichni zase šťastně setkali. V to snad mohou doufat.
Dopis z 29. prosince 1941 mu přišel v neděli (8. března) zpátky, protože číslo polní
pošty je nesprávné. Přikládá jej tedy k dnešnímu dopisu, aby se adresát přesvědčil, že mu
stále píše a na něho myslí. Přeje mu mnoho radosti, zdraví a pokojné Velikonoce. Kéž by
je mohl strávit v kruhu své rodiny! Vyřizuje také pozdravy od Bedřišky, Mařenky a švagra.
Dostal od nich dopis minulý týden, stěžují si, že adresát jim už dva měsíce nepsal. Nechť
tedy má o sobě zprávu, protože i on sám (Josef) je velmi nekldný a byl by velmi potěšen,
kdyby ho Emanuel mohl navštívit. Včera dostal dopis aspoň od matky, i ona a děti na
něho čekají. Stále se za něho modlí a prosí, aby je Bůh všechny ochraňoval.
Dne 3. června 1942 je doložen pobyt Josefa Blokeše na svobodě a při té příležitosti se
nechal fotografovat u kutnohorského fotografa Karla Vokouna v obleku, který si snad pro
ten účel pořídil. Fotografii poslal bratrovi Emanuelovi na frontu s přáním brzkého
shledání. Po návratu do Bolatic vyhledal faráře Muczku a byl s ním pak ve stálém spojení.
Později pravděpodobně začal dělat nějakou agitaci proti hitlerovskému režimu. Byl však
jistě sledován a někdy v roce 1943 je zatčen znovu. Tentokrát putoval rovnou k
berlínskému Volksgerichtshofu (nejvyššímu soudnímu dvoru v Německu). Při přelíčení 14.
ledna 1944 byl odsouzen k trestu smrti. Protože podle německých zvyklostí mohl být
popraven až nejméně za 90 dnů po vynesení rozsudku, vyčkávalo se tedy, zda odsouzený
podá Hitlerovi žádost o milost a jestli bude vyřízena apod. Posléze byl převezen do
věznice v Brandenburgu – Gördenu a tam očekával den své popravy.
Staršímu bratrovi z této věznice poslal svůj poslední dopis 4. dubna 1944. Potvrzuje v
něm zprávu své matky, která psala Emanuelovi o jeho odsouzení k smrti. Považoval to za
projev nedorozumění. Tvrdil, že jeho svědomí vůči německé říši a lidu je čisté,
přenechával to však samotnému Bohu. Prosil Emanuela, aby mu odpustil vše, čím se ho
nebo jeho rodiny snad někdy dotkl, a děkoval za vše, co pro něj udělal. Přál mu, aby se
vrátil domů zdravý a nezraněný, nezapomněl na matku a na jeho milou Annu. Nyní v
rodině zbývají pouze on, Emanuel a Truda. Vyřizuje pozdravy jeho manželce Dorotě,72
dětem, matce, Bedřišce, Mařence a švagrovi a se všemi se naposled loučí. Josef Blokeš
byl popraven v Brandenburgu – Gördenu 7. května 1944. Jeho smrt na občany Bolatic
nepochybně velmi zapůsobila a většinu z nich utvrdila v odporu vůči hitlerovskému
režimu.173 O celé nešťastné skutečnosti informuje také zápis v obecní kronice: „V roce
1944 popraven v Berlíně Josef Blokeš, rodák bolacký, za protistátní činnost."174 Jelikož
je zápis pořízen až s časovým odstupem, zřejmě někdy kolem roku 1948 je informace o
místu popravy v kronice s největší pravděpodobností mylná. Dne 18. května 1947 byla v
obci odhalena pamětní deska obětem nacismu, jmenovitě panu Josefu Blokešovi a Josefu
Řehánkovi.175
6.3 Hošťálkovice

Příjmení mlynářů působících na mlýně

- Blokeš jakub 1880-1900
- Blokešová Jana
- Blokešová Marie 1900-

Architektura

Stav nemovitosti	Neexistuje
Typ	Německý
Dominantní stavební konstrukce	Dřevěná
Historické prvky	
Parametry	

Technologie

Technologické vybavení
Popis technologického vybavení
Technologické vybavení
Stopy po neexistující mlýnské technologii
Doplňkový provoz
Doplňkový provoz - popis
Historické prvky
Parametry

Literatura a prameny

Zajímavosti

Ostatní

Fotogalerie

Historické fotografie a pohlednice

Základní obrázky

Zborowi Wielkiemu
Wielkiej
Wielkiej